

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ НАУКОВЦІВ ТА ФАХІВЦІВ У СФЕРІ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ
ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

30 жовтня 2020 року

Серія: «Теорія і практика ОРД»

Одеса – 2020

УДК 343.1:351.74
А-454

Схвалено
на засіданні кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету
підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Одеського
державного університету внутрішніх справ
(Протокол від 30.10.2020 р. № 5)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова:

Аброськін В.В., ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н.

Заступники голови:

Грохольський В.Л., перший проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Албул С.В., професор кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н., доцент

Члени оргкомітету:

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової роботи, к.ю.н.

Дулгер В.В., декан факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції, к.ю.н.

Єгоров С.О., в.о. завідувача кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н.

Поляков Є.В., доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н.

Форнальчук І.Л., викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності

Щурат Т.Г., доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

Оргкомітет не завжди поділяє думки авторів публікацій.

Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 30 жовтня 2020 р.). Одеса: ОДУВС, 2020. 238 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, в якій взяли участь науковці, здобувачі закладів вищої освіти та практичні працівники правоохоронних органів України. Тематика публікацій охоплює актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі, освітньому процесі, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

УДК 343.1:351.74
А-454

© Автори, 2020
© ОДУВС, 2020

від виду ОРЗ (ОТЗ) про ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання тощо; точну назву заходу, як вони передбачені чинним законодавством, і лише того, який зазначено в клопотанні; термін застосування та його обґрунтування; строк дії ухвали та орган, який буде здійснювати оперативно-розшукові заходи. Проводити оперативно-розшукові заходи мають право лише уповноважені оперативні підрозділи вичерпний перелік яких міститься у ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / В.В. Аброськін, С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса: ОДУВС, 2020. 290 с. (Серія: Теорія і практика ОРД).
3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ. – Із змінами і доп. станом на 01.01.2015 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності дізнання і досудового слідства»: від 28.03.2008 р. № 2. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 4 (92). С. 4-11.

Кириченко О.В.

Перший проректор

Дніпровського гуманітарного університету

доктор юридичних наук, доцент

Хмеленко В.В.

кандидат юридичних наук

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИНЦИПІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН

Забезпечення належного правопорядку та публічної безпеки у державі вимагає від правоохоронних органів реального стримування та мінімізації злочинності з усіма її негативними проявами. У зв'язку з цим на правоохоронні органи України покладено завдання щодо запобігання злочинності, тобто недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки осіб, які схильні до вчинення злочинів, а також профілактика злочинів.

Одним з різновидів запобігання злочинності є оперативно-розшукове

запобігання злочинам, особливість якого полягає у тому, що оперативні підрозділи правоохоронних органів спрямовують свою діяльність на виявлення та усунення (нейтралізацію) причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів, на виявлення осіб, схильних до вчинення злочинів, на застосування до них заходів щодо подальшої їх відмови від злочинних намірів, а також на недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки за допомогою як гласних, так і негласних оперативно-розшукових сил, засобів та методів [1, с. 694-695].

Оперативно-розшукове запобігання злочинам, як і оперативно-розшукова діяльність взагалі, базується на певних принципах його здійснення, тобто на головних вихідних положеннях та ідеях, які складають основу такої діяльності, що, у свою чергу, дає підстави стверджувати про однакову природу принципів оперативно-розшукового запобігання злочинам і принципів оперативно-розшукової діяльності [2, с. 5].

Принципами оперативно-розшукового запобігання злочинам є положення та керівні ідеї, навкруги яких формується діяльність оперативних підрозділів правоохоронних органів щодо:

- оперативного пошуку первинної інформації про кримінально активних осіб та події, що мають відношення до злочинної діяльності;
- спостереження за діями майбутніх злочинців та інших категорій правопорушників з метою превентивного виявлення їх злочинних намірів;
- створення умов для унеможливлення вчинення злочинів;
- схилення таких осіб до відмови в їх вчиненні.

Аналіз норм оперативно-розшукового законодавства пострадянських країн свідчить про різні підходи законодавчого закріплення принципів оперативно-розшукової діяльності взагалі та принципів оперативно-розшукового запобігання зокрема. Так, нами було вивчено оперативно-розшукове законодавство деяких пострадянських країн, зокрема: Азербайджанської Республіки [3, с. 63], Грузії [3, с. 178], Киргизької Республіки [3, с. 275], Республіки Білорусь [4], Республіки Казахстан [5], Республіки Молдова [3, с. 306], Республіки Таджикистан [3, с. 388], Республіки Узбекистан [6], Російської Федерації [3, с. 335], Туркменістану [3, с. 436-437].

Так, 15.07.2015 р. у Республіці Білорусь був прийнятий новий Закон «Про оперативно-розшукову діяльність», в якому визначено, що ОРД здійснюється на принципах:

1) законності (оперативно-розшукова діяльність здійснюється на основі Конституції Республіки Білорусь відповідно до цього Закону та інших актів законодавства);

2) дотримання прав, свобод і законних інтересів громадян, прав і законних інтересів організацій (державна гарантує додержання прав, свобод і законних інтересів громадян, прав і законних інтересів організацій при здійсненні оперативно-розшукової діяльності, яке забезпечується за допомогою встановлення обов'язків органів, що здійснюють ОРД, визначення порядку проведення оперативно-розшукових заходів, нагляду і контролю за оперативно-розшуковою діяльністю. Обмеження прав, свобод і законних інтересів громадян,

прав і законних інтересів організацій при здійсненні ОРД допускається в інтересах національної безпеки, громадського порядку, захисту моральності, здоров'я населення, прав і свобод інших громадян);

3) конспірації (оперативно-розшукова діяльність здійснюється зі збереженням в таємниці відомостей: про організацію, тактику, сили, засоби, методи, плани оперативно-розшукової діяльності; про надання громадянами сприяння органам, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність; про громадян, що надають допомогу на конфіденційній основі органам, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність; про посадових осіб органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, які беруть чи брали участь в оперативному впровадженні, штатних негласних співробітників, а також про інших посадових осіб органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність; про проведені оперативно-розшукові заходи та інші дії при виконанні завдань оперативно-розшукової діяльності);

4) проведення оперативно-розшукових заходів гласно і негласно (оперативно-розшуковий захід, що проводиться гласно, передбачає повідомлення посадовою особою органу, що здійснює ОРД, громадянина, щодо якого воно проводиться, і отримання згоди цього громадянина на його проведення, а негласно – без повідомлення громадянина, щодо якого воно проводиться, і отримання згоди цього громадянина на його проведення) [4].

Конституційний Суд Республіки Білорусь відзначив, що, будучи специфічною формою запобігання різних загроз національній безпеці та боротьби зі злочинністю, оперативно-розшукова діяльність, яка здійснюється переважно з використанням негласних способів і засобів отримання інформації і безпосередньо зачіпає сферу приватного життя, в певній мірі обмежує конституційні права фізичних і юридичних осіб. Разом з тим таке обмеження соціально виправдано, оскільки воно допустимо в інтересах національної безпеки, громадського порядку, захисту моральності, здоров'я населення, прав і свобод інших осіб. При цьому необхідно неухильно дотримуватися вимог розумної пропорційності допустимих і виправданих обмежень прав і свобод особи цілям захисту конституційних основ безпеки суспільства і держави шляхом досягнення балансу цінностей, що захищаються [7].

Слід наголосити, що 6 грудня 1997 р. на X пленарному засіданні Міжпарламентській Асамблеї країн-учасників Співдружності Незалежних Держав був прийнятий Модельний закон про оперативно-розшукову діяльність. Зазначений Модельний закон був рекомендований як базовий для розробки та прийняття оперативно-розшукового законодавства країн пострадянського простору [8]. У ньому визначено, що оперативно-розшукової діяльності ґрунтується на принципах: законності, гуманізму, дотримання прав і свобод людини та громадянина, конспірації, поєднання гласних і негласних методів і засобів.

На підставі аналізу принципів оперативно-розшукової діяльності за законодавством про оперативно-розшукову діяльність пострадянських країн можемо визначити наступні особливості правової регламентації принципів оперативно-розшукової діяльності, у тому числі й оперативно-розшукового

запобігання злочинам у цих країнах, зокрема:

1) закріплення на законодавчому рівні зазначених принципів базується на нормах Модельного закону про оперативно-розшукову діяльність країн СНД (принципи законності та гуманізму, дотримання прав і свобод людини та громадянина, конспірації, поєднання гласних і негласних методів і засобів);

2) в деяких країнах закріплено й додаткові принципи оперативно-розшукової діяльності, зокрема: у Республіці Казахстан – принцип професійної етики; у Республіці Молдова – принципи своєчасності, наступальності, взаємодії з іншими органами державної влади, деідеологізації та безпартійності; у Туркменістані – принцип рівності громадян перед законом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ : Загальна частина : підручник / за ред. С. П. Черних, М. П. Водька, О. Ф. Долженкова. Київ : Відділ редакційно-видавничої діяльності МВС, ДНДІ МВС України, 2012. 884 с.

2. Кириченко О. В., Хмеленко В. В. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам : монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 160 с.

3. Оперативно-розшукова діяльність та додержання державної таємниці в країнах СНД: збірник законів про оперативно-розшукову діяльність та державну таємницю : практ. посіб. / Укл. : Кириченко О. В., Зубач І. М., Новіков О. В., Білий А. В. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 464 с.

4. Об оперативно-розыскной деятельности: Закон Республики Беларусь от 15.07.2015 г. № 307-3. URL: http://kodeksy-by.com/zakon_rb_ob_operativno-rozysknoj_deyatel_nosti.htm

5. Об оперативно-розыскной деятельности: Закон Республики Казахстан от 15.09.1994 № 154-ХІІІ. URL: <http://online.zakon.kz>

6. Об оперативно-розыскной деятельности: Закон Республики Узбекистан от 25.12.2012 № ЗРУ–344. URL: http://senat.uz/ru/laws/zru-344_25.12.2012.html

7. Решение Конституционного Суда Республики Беларусь от 08.07.2015 г. № Р-1000/2015 «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «Об оперативно-розыскной деятельности»». URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=K91501000>

8. Модельный закон об оперативно-розыскной деятельности: принят Постановлением на десятом пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ от 06.12.1997 №10–12.